

HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN
Postboks 38
3991 Brevik

Oslo, 20.12.2023

Deres ref.:
Ida Husum

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023.0550.miljodir

Saksbehandler:
Åsmund Monsen

Endelig rapport etter tilsyn 19. oktober - 20. oktober 2023

Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under tilsyn hos HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN (virksomhetsnummer: 974305461).

Vi viser til virksomhetens tilbakemelding på rapporten av 8. desember 2023 med henvisning til tillatelsen, og har imøtekommet kommentarene. Rapporten er nå å anse som endelig.

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultatet av tilsynet

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse er gitt i [del 2](#).

Miljødirektoratet avdekket avvik som dere må rette snarest

Miljødirektoratet avdekket følgende avvik under tilsynet:

- Avvik 1: Virksomheten har hatt overskridelser av grenseverdier til luft i 2023 og noe mangelfull oppfølging av utslippene
- Avvik 2: Virksomhetens program for målinger og utslippskontroll har noe manglende dokumentasjon
- Avvik 3: Virksomhetens egenrapportering for 2022 har en feilrapportering
- Avvik 4: Virksomhetens rutiner vedrørende graving i forurenset grunn er mangelfulle

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN må snarest rette opp avvik. Dere må sende Miljødirektoratet en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvik er rettet innen 26. januar 2024.

Dere må betale gebyr

HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN må betale et gebyr på 56 100 kr for tilsynet.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til post@miljodir.no ved Åsmund Monsen. Merk svaret med saksnummer 2022/661 og tilsynsnummer 2023.0550.miljodir.

Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse

Avvik 1: Virksomheten har hatt overskridelser av grenseverdier til luft i 2023 og noe mangelfull oppfølging av utslippene.

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven kapittel 2.2 (vilkår om plikt til å overholde grenseverdier), kapittel 2.3 (vilkår om plikt til å redusere forurensning så langt som mulig), kapittel 2.6 (vilkår om tiltakspunkt ved økt forurensningsfare), kapittel 2.7 (vilkår om internkontroll) og kapittel 4.1 (vilkår om utslippsbegrensninger til luft)

Beskrivelse av krav

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. All forurensning fra virksomheten, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader.

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Under tilsynet ble utslippssituasjonen for 2023 gjennomgått. Virksomheten lager interne månedsrapporter fra alle avdelinger der blant annet utslipp til luft over tillatte konsentrasjonsgrenser rapporteres. Sommert i 2023 var det frem til 19. oktober totalt 7 konsentrasjonsoverskridelser til luft; 5 for HCl, og 2 for NO_x-gasser. Virksomheten opplyser om at dette er en reduksjon sammenlignet med tidligere år hvor det har vært enda flere overskridelser enn nå i 2023. Dette kan forklares med at arbeidet med ombygning av GSA scrubber i forbindelse med planlagt CO₂ fangst nå er ferdig.

Videre ble det opplyst at en av årsakene til noen av overskridelsene var knyttet til at produksjonen ble startet opp igjen etter en større linje-revisjon til tross for at GSA scrubber ikke var operativ.

Miljødirektoratet foretok under tilsynet også stikkprøver i avvikssystemet for å verifisere at utslippsoverskridelser var avviksbehandlet i tråd med regelverket. Her kom det frem at overskridelsene var registrert i systemet og at de aller fleste utslippene var forklart med tekniske utfordringer i GSA scrubber. Det fremkom riktignok ikke tydelig hvilken årsak som utløste de tekniske sviktene eller hvordan det skulle arbeides fremover for å kartlegge årsakssammenhengene for å få til mer stabil drift.

Avvik 2: Virksomhetens program for målinger og utslippskontroll har noe manglende dokumentasjon

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven kapittel 11.2 (vilkår om utslippskontroll), kapittel 11.3 (kvalitetssikring av målingene) og kapittel 11.4 (program for utslippskontroll)

Beskrivelse av krav

Bedriften skal kontrollere og dokumentere utslippene til luft og vann ved å gjennomføre målinger. Målinger består av volumstrømsmåling, prøvetaking, analyse og beregning. Bedriften skal vurdere usikkerhetsbidragene ved de forskjellige trinnene i målingene (volumstrømsmåling - prøvetaking - analyse - beregning) og velge løsninger som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå. For alle målinger skal det være en prøvetakingsfrekvens som sikrer representative prøver.

Bedriften er ansvarlig for at måleutstyr, metoder og gjennomføring av målingene er forsvarlig kvalitetssikret blant annet ved å jevnlig vurdere om plassering av prøvetakingspunkter, valg av prøvetakingsmetoder og - frekvenser gir representative prøver. Denne vurderingen skal utføres av fagkyndig tredjepart.

Bedriften skal ha et program for utslippskontroll som inngår i bedriftens dokumenterte internkontroll. I programmet skal bedriften redegjøre for de kartlagte utslippene (pkt. 11.1 første avsnitt), gjennomføringen av utslippskontrollen (pkt. 11.2) og kvalitetssikring av målingene (pkt. 11.3). Programmet for utslippskontroll skal blant annet inneholde en beskrivelse av måleutstyr som benyttes til målinger, samt frekvens for måleutstyrskontroll og kalibrering og en begrunnelse for valgte prøvetakingspunkter og prøvetakingsmetodikk (metoder og frekvens)

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Det ble foretatt en gjennomgang av virksomhetens måleprogram og utslippskontroll. Plassering av prøvetakingspunkter, prøvetakingsmetoder og frekvens for målinger ble presentert. Ifølge virksomheten var siste eksterne kvalitetssikring av denne delen av måleprogrammet gjennomført i 2013. Det ble opplyst om at for de kontinuerlige utslippsmålingene gjøres det intern overvåking med eget fastmontert måleutstyr. Disse instrumentene kontrolleres og

kalibreres 2 ganger pr år av leverandør. Manuelle utslippsmålinger med påfølgende laboratorieanalyser foretas i sin helhet av akkreditert tredjepart 2 ganger pr år. Noen av utslippskomponentene ble målt både gjennom kontinuerlige og manuelle prøvetakninger, og måleresultatene ble sammenlignet i interne utslippslogger. Her var det tidvis store avvik mellom de eksterne og interne måleresultatene (eksempelvis HCl: 3,4 mg/Nm³ mot 1,9 mg/Nm³ og NOx 330 mg/Nm³ mot 250 mg/Nm³)

Basert på gjennomgangen påpeker Miljødirektoratet følgende mangler:

- Virksomheten kunne ikke vise til dokumenterte akseptkriterier for håndtering av avvik mellom interne og eksterne utslippsmålinger.
- Virksomheten kunne ikke vise til dokumenterte vurderinger for at 2 manuelle utslippsmålinger pr år gir tilstrekkelig representative målinger.
- Virksomheten mangler jevnlig gjennomgang av måleprosedyre av fagkyndig tredjepart for å sikre representative målinger

Avvik 3: Virksomhetens egenrapportering for 2022 har en feilrapportering

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven vilkår om rapportering til forurensningsmyndigheten kapittel 11.5
- Internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 7

Beskrivelse av krav

Bedriften skal innen 1. mars hvert år rapportere miljødata og eventuelle avvik for foregående år via www.altinn.no. Miljødata omfatter blant annet produksjonsmengder, avfallsmengder, energiforbruk og resultater fra utslippskontroll. Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering, se www.miljodirektoratet.no.

Dersom virksomheten har hatt høyere utslipp enn korttidsgrensene, og bedriften vil hevde at dette skyldes situasjoner som nevnt i note til tabeller under pkt. 3.1 og 4.1, må bedriften redegjøre nærmere for årsakene.

Virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

I egenrapporten for 2022 ble det under tilsynet påpekt en feilføring; utslippsoverskridelser av støv fra sementmølle 6 og 7 var rapportert riktig under "3.2 Ulovlig forurensning", men utelatt i "2.3 Utslippskrav til luft"

Avvik 4: Virksomhetens rutiner vedrørende graving i forurenset grunn er mangelfulle

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 7 og § 6
- Tillatelse med vilkår for graving i forurenset grunn ved Norcem Brevik knyttet til fremtidig CCS anlegg

Beskrivelse av krav

Virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. Dette skal kunne dokumenteres skriftlig.

Når flere virksomheter utøver arbeid på samme arbeidsplass, skal de, når det er nødvendig, skriftlig avtale hvem av dem som skal ha ansvaret for å samordne internkontrollen for deres felles aktiviteter eller områder. Oppdragsgiver skal informere om fellesregler o.l. og påse at mulige mangler blir korrigert eller nødvendige tilpasninger foretatt i sin egen eller oppdragstakers internkontroll.

All graving skal gjøres i regi av HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN og dere er ansvarlig for oppfølging av arbeidene. Bedriften skal gjøre alle aktører som skal utføre gravearbeider oppmerksomme på forurensning i grunnen og hvilke rutiner som gjelder.

I henhold til tillatelse skal graving foregå tørt. Oppgraving av forurenset masse med fritt vannspeil i byggegrop tillates kun i de tilfeller hvor man ikke klarer å regulere vannstanden uten svært omfattende tiltak. Det skal treffes tiltak som minimerer tilstrømning av overflatevann til byggegrop.

Forurenset vann som skal lensepumpes kan ledes til kommunalt renseanlegg eller annet renseanlegg konstruert for oppgaven. Tillatelse til påkobling til kommunalt nett må avtales med kommunen. Kopi av tillatelse og angivelse av mengder og konsentrasjoner skal foreligge. Dersom eget renseanlegg skal brukes, skal anlegget beskrives i sluttrapporten sammen med vannets kvalitet etter rensing.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Under tilsynet ble rutiner knyttet til gravearbeider gjennomgått. Det har de siste årene vært omfattende graveaktivitet ved virksomheten i forbindelse med bygging av demonstrasjonsanlegg for CO₂ fangst og mellomlagring, og det er benyttet flere underleverandører til både prosjektering og utførelse. For å sikre etterlevelse av kravene i gravetillatelsen holdes det ukentlige construction-møter der miljørådgiver deltar. Hvert delprosjekt får en egen tiltaksplan, som bl.a. inneholder grave- og massehåndteringsplaner. Virksomheten opplyser om at konkurransegrunnlaget utarbeidet i forbindelse med prosjektet også inneholdt vilkårene gitt i gravetillatelsen.

Basert på gjennomgangen og befaring på området påpeker Miljødirektoratet følgende mangler:

- Virksomheten mangler skriftlige rutiner som sørger for at underleverandører etterlever kravene i tillatelsen.
- Virksomheten har vurdert det dithen at det ikke var behov for graving av avskjæringer for å lede bort overflatevann slik beskrevet i tillatelsen, men kunne ikke legge frem dokumentasjon på denne vurderingen.
- I enkelte av prosjektene opplyses det at oppsamlet forurenset vann fra byggegroper er ledet til filtrering rett i grunnen, i stedet for til renseanlegg konstruert for oppgaven slik tillatelsen krever.

Vedtak om gebyr

Miljødirektoratet vedtar at HEIDELBERG MATERIALS CEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN må betale et gebyr på 56 100 kr for tilsynet. Dette tilsvarer sats 5 for flerdagstilsyn og er gitt på bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk. Vedtaket er gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-8.

Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Miljødirektoratet er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om gebyr 19. oktober 2023 og til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Dere har rett til å klage på vedtaket. Retten til å klage er gitt i forvaltningsloven kap. VI. . En klage bør være skriftlig begrunnet og må sendes til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dere mottok dette brevet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av HEIDELBERG MATERIALS CEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Miljødirektoratets risikobaserte tilsyn.

Fra Miljødirektoratet deltok

- Åsmund Monsen
- Henning Gøhtesen
- Emil Ebbestad Frøberg

Kontaktperson hos HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN

- Ida Husum

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN ble kontrollert under tilsynet:

- HEIDELBERG MATERIALS Brevik sementfabrikk, Porsgrunn

Tema kontrollert

Følgende tema ble kontrollert knyttet til Forurensende aktivitet:

- Internkontroll
- Måleprogram
- Utslipp til luft
- Grunnforurensning og sediment
- Klimatilpasning

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Tillatelse etter forurensningsloven for HEIDELBERG MATERIALS SEMENT NORGE AS SEMENTFABRIKK DALEN, gitt 08.12.2004, sist endret 26.09.2022
- Tillatelse med vilkår for graving i forurenset grunn ved Norcem Brevik knyttet til fremtidig CCS anlegg gitt 03.07.2020
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Fremlagt dokumentasjon

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold under tilsynet:

- Massehåndteringslogg CO₂ grøft
- Sluttrapport graving i forurenset grunn
- Måle og utslippskontroll
- Miljørisikoanalyse

Del 4: Annen informasjon

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Miljødirektoratets postjournal på miljodirektoratet.no, i tråd med offentlighetsloven.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Einar Knutsen
seksjonsleder

Åsmund Monsen
tilsynsleder

Kopimottakere:
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
Porsgrunn kommune